

I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ У ВИЩІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДХ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ

Віктор Савченко, Любов Андрюшина, Влада Білогур, Юлія Родіна
Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація

В статті представлено изучение влияния выполнения разных учебных работ с целью прогноза предотвращения адаптационных процессов в рамках кредитно-модульной системы. Делается вывод про стабилизирующее действие выполнения учебной, самостоятельной работы на психику студентов и улучшения работы со студентами с помощью использования инновационных методик, в том числе метода газоразрядной визуализации.

Annotation

The article deals with the link between psycho emotional state of students and different study's work. Conclusion of stabilization influence themselves work on them psyche are worked. Improved diagnostic with help research of person by method discharge visualization is presented is discussed.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цього року завершується п'ятирічне дослідження у рамках виконання Зведеного плану НДР на 2006-2010 рік за темою: «Реформування вищої фізкультурної освіти в контексті Болонської інтеграції» під керівництвом проф. Савченко В.Г. Вихідним положенням для роботи над темою було те, що одним із головних завдань сучасної вищої освіти на даному етапі розвитку є успішне впровадження Болонського процесу у навчальний процес вищої школи. Вища освіта в Україні за умов приєднання до Болонського процесу зазнала значних перетворень [8,9]. Як зазначають автори Бебик В.М., Володько В.М., Дмитрик І.С., Іванова Т.В [1,2], у процесі вдосконалення професійної освіти акцент діяльності викладача зміщується з розробки нових форм і методів активізації власної діяльності на стимуляцію активності студентів, тобто від волі, інтересів і прагнень останніх залежить ступінь залучення до навчального процесу і, як наслідок, успішність оволодіння професією. Тому головним у переході на європейські стандарти стало впровадження розширеної самостійної роботи – порівняно з попередніми стандартами вищої освіти, де вирішальною була активність і діяльність викладача у передачі знань [3,8,9].

Метою дослідження стало визначення пріоритетних напрямків

вдосконалення самостійної роботи у системі реформування професійної освіти студентів, які здобувають вищу фізкультурну освіту.

Для викладачів психолого-педагогічного напрямку, які працюють у системі вищої освіти, важливим завданням стало насамперед дослідження адаптаційних можливостей студентів у новій системі та аналіз її впливу на психіку.

Завдання дослідження:

1. Дослідити психологічний стан студентів, які отримують вищу фізкультурну освіту.
2. Дослідити адаптаційні можливості психіки студентів.
3. Проаналізувати вплив різних видів навчальних робіт (у тому числі самостійної роботи) на психіку студентів.
4. Зробити висновок про вплив розширеного обсягу самостійної роботи у рамках кредитно-модульної системи на психіку студентів, що навчаються у ВНЗ фізкультурного профілю.

Методи дослідження:

- контент-аналіз відповідної документації,
- психологічне тестування (психічних станів за допомогою тесту Айзенка, векторів адаптивності-дезадаптивності за допомогою особистісного диференціалу та шкали тесту на самоактуалізацію),
- метод газоразрядної візуалізації,
- педагогічне спостереження,

– статистична обробка результатів.

Результати дослідження та їх обговорення.

Враховуючи те, що акцент у новій системі робиться на самостійність студента та на регулювання різних аспектів побудови навчального процесу самим студентом, майже без допомоги викладача, зовсім іншого значення набувають його особистісні якості та психічні ресурси для адаптації у обставинах, які змінюються. Як відомо, при порушенні збалансованості системи *людина-середовище* спостерігається недостатність психічних і фізичних ресурсів особистості, незбалансованість внутрішніх систем та психіки із зовнішнім середовищем, і, як наслідок, порушення індивідуального реагування на різні ситуації, виникнення тривожності, фрустрації, агресивності та ригідності у поведінці. Тому важливо дослідити вищезазначені процеси у середовищі студентів, що отримують вищу фізкультурну освіту.

Було проведено тестування студентів денного відділення за такими показниками: тривожність, фрустрація, агресивність та ригідність. Отримано наступні результати.

Показники тривожності та фрустрації лежать у низькій та середній області, що свідчить про збалансований стан психічного здоров'я студентів, відсутність надмірного напруження їх психіки. Певний процент високої агресивності узгоджується за цифрами із загальними показниками для сучасної молоді. Трохи завищені показники маємо для ригідності, що може заважати гнучкості сприйняття та дій у новій системі, та заважати успішному проведенню нових реформ і потребує обов'язкової корекції.

У обставинах, які змінюються важливим було визначити ступінь гнучкості поведінки, ціннісну орієнтацію, базові складові особистості, а також блок ціннісного ставлення до пізнання. Ці процеси

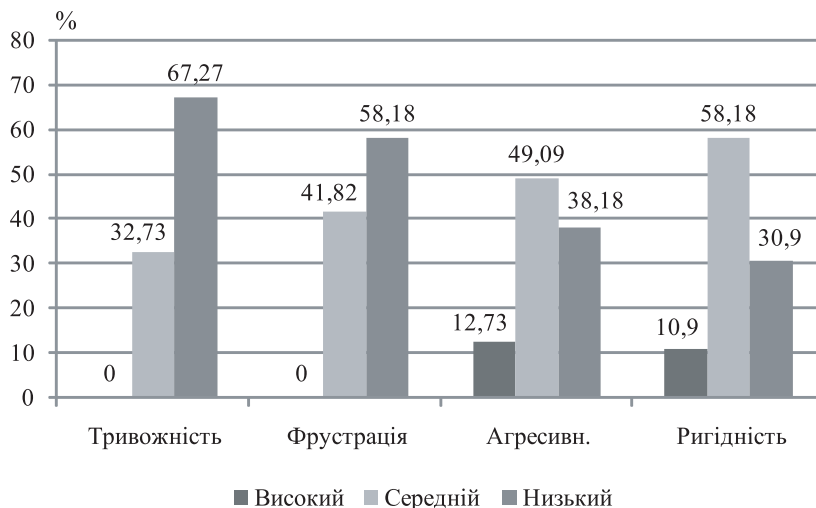

Рис. 1. Показники психічних станів студентів 1-2 курсів у відсотках.

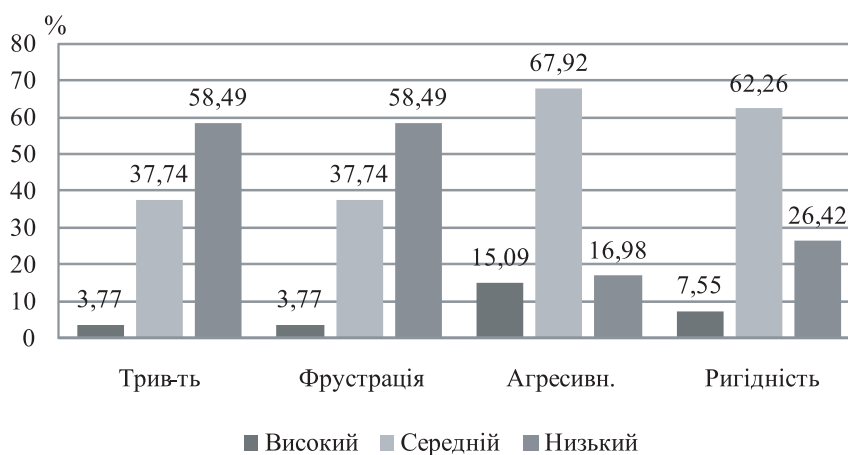

Рис. 2. Показники психічних станів студентів 3-4 курсів у відсотках.

досліджено за шкалами самоактуалізаційного тесту у студентів 2 і 3 курсу за такими напрямками:

- 1) дослідження самоактуалізації за шкалою орієнтації в часі;
- 2) дослідження самоактуалізації за шкалою підтримки.

Шкали орієнтації в часі та підтримки у сумі є базовими складовими особистості. Шкала підтримки вимірює ступінь незалежності цінностей і поведінки суб'єкта від зовнішньої дії, низький бал за нею свідчить про високу ступінь залежності, конформізму, несамостійності.

Шкала орієнтації в часі показує здатність жити те-

перішнім та переживати життя у повному обсязі.

Отримані дані представлені на рис.3, які свідчать про достатньо високий рівень самостійності

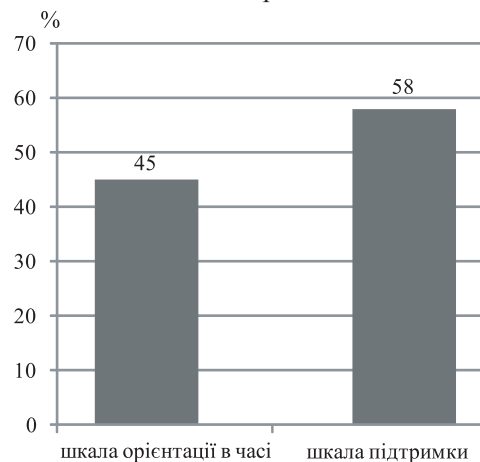

Рис. 3. Базові шкали самоактуалізації у процентному відношенні.

студентів та особистісні якості, які дають можливість опори на внутрішній стрижень, що робить сприятливим прогноз роботи за новою системою з опорою на внутрішній контроль особистості. Тобто спостерігається достатній рівень сформованості особистісних якостей для успішного навчання у новій системі.

Наступним етапом дослідження було вивчення впливу різних навчальних робіт на психіку студентів. Були обстежені студенти 3 курсу денного відділення за спеціальностями: «Олімпійський та професійний спорт» і «Фізичне виховання», (які обстежувалися за даною методикою також на 1 та 2 курсах). Для дослідження було обрано такі види навчальної роботи:

- лекція з психології у студентів 3 курсу денного відділення;
- самостійна робота над теоретичними і практичними завданнями у рамках здачі модульного контролю № 1 з цього ж предмета.

Виявлено, що при прослуховуванні лекції показники психічних станів змінюються наступним чином – така форма роботи зменшує тривожність і агресивність, але збільшує фрустрацію, ригідність не змінюється. Можна зробити висновок, що прослуховування студентами лекції зменшує напруження психіки студентів та при цьому

зменшує самостійність, гнучкість, рухливість психіки, здатність до адекватного реагування, про що свідчать показники фрустрації.

Наступний вид досліджуваної роботи – самостійна робота над теоретичним і практичним завданням у рамках здачі модульного контролю.

Виявлено, що виконання студентами самостійної роботи зменшує тривожність, агресивність, фрустрацію, залишаючи на тому ж рівні ригідність. Ці дані показують більш позитивний вплив самостійної роботи на психічний стан студента, порівняно з прослуховуванням лекцій. Можна зробити висновок, що самостійні активні дії не напружують, а, навпаки, приводять психіку в стан активної готовності, є регулюючими і стабілізуючими чинниками.

Враховуючи попередні дослідження традиційними діагностичними методами, суттєві недоліки і недостатню їх інформативність, наступним кроком було застосування інноваційних методик – методу газорозрядної візуалізації у дослідженні впливу виконання самостійної роботи студентів на їх психічний та психофізіологічний стани, для чого було використано прилад «ГРВ Компакт» та комп'ютер із встановленим програмним ГРВ комплексом. На апараті досліджувався психофізіологічний стан студентів 3 та 4

курсу до виконання самостійної роботи і після неї.

У ході дослідження було отримано такі дані: у 97% студентів після виконання самостійної роботи піднімався енергетичний потенціал, поле випромінювання вирівнювалося та підвищувався процент право-лівосторонньої симетрії. Стан вирівнювався, стабілізувався, покращувалося фізичне самопочуття, спадало психоемоційне напруження. Ті студенти, які мали проблеми у психофізіологічному стані і статусі, покращували його, закриваючи енергетичні «дірки» поля випромінювання. Ті студенти, які мали нормальні вищезазначені показники, покращували їх. Аналіз впливу на психофізіологічний та енергетичний стан студентів при виконанні самостійної роботи закріпив та покращив отриманий ефект: студенти виявляли вдовolenня та радість, що їх самостійна праця благодійно впливає на їх психофізіологічний статус та емоційний стан, було знято частину напруження, що виникає через переживання і побоювання припустити помилку та погіршити свій статус студента у системі оцінок його діяльності. Студенти були задоволені результатами аналізу дослідження і надалі були більш активними, жвавими та зацікавленими у самостійному освоєнні програми, що є важливим у кредитно-модульній системі навчання.

Висновки:

- показники психічних станів студентів різних курсів навчання свідчать про достатню збалансованість психічного здоров'я студентів. Завищені показники має ригідність, яка може заважати гнучкості сприйняття і дій у новій системі та потребує подальшої корекції у роботі зі студентами;
- отримані за психологічним тестуванням дані свідчать про достатньо високий рівень самостійності студентів та сформованість у них необхідних особистісних якостей, що робить

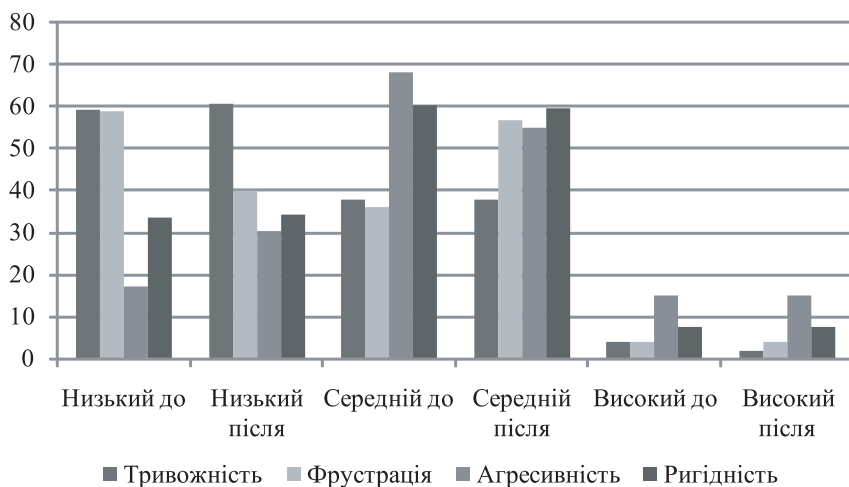

Рис.4. Порівняння показників психічних станів студентів у відсотках до прослуховування лекції і після.

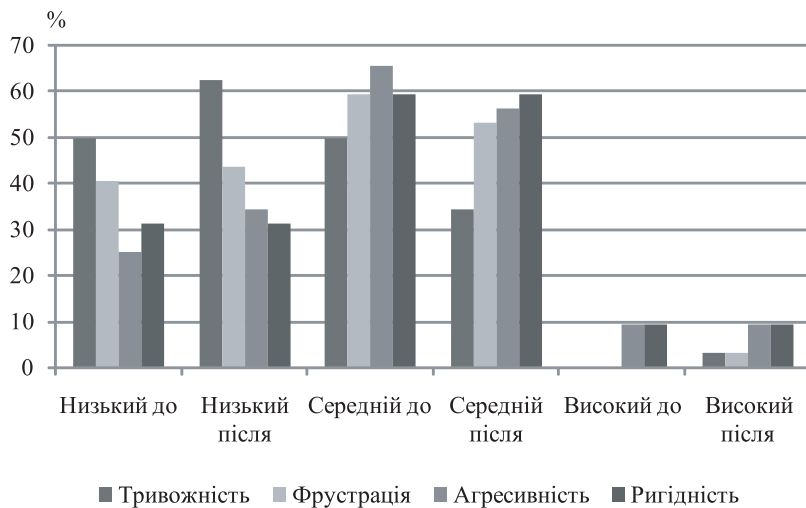

Рис. 5. Порівняння показників психічних станів студентів у відсотках до та після виконання самостійної роботи

- сприятливим прогноз роботи за новою системою з опорою на внутрішній контроль студента. Отже, фіксуємо достатній рівень сформованості особистісних якостей для успішного навчання у контексті Болонської системи.
- розширений обсяг самостійної роботи у рамках кредитно-модульної системи навчання сприяє позитивному розвитку психіки студента під час навчання при отриманні вищої, у тому числі фізкультурної, освіти.
 - самостійні активні дії приводять психіку в стан активної готовності, є регулюючими і стабілізуючими чинниками, що є позитивним для введення розширеної самостійної роботи, як того потребує кредитно-модульна система навчання.
 - застосування у роботі інноваційних методик таких, як метод газорозрядної візуалізації, дає можливість проводити діагностичну роботу на новому рівні та частково реалізовуючи роботу з психологічними проблемами студентів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бебик В.М. Болонський процес: перспективи та розвиток у контексті інтеграції України в Європейський простір вищої освіти / В.М. Бебик // Монографія. – К., 2004. – 49 с.
2. Володько В.М., Дмитрик І.С., Іванова Т.В. Самостійна пізнавальна діяльність студентів / В.М. Володько, І.С. Дмитрик, Т.В. Іванова // Методичні рекомендації. – К.: ІСДО, 1993. – 52 с.
3. Кремень В.Г. Теоретико-методологічні засади впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій / В. Г. Кремень // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць. – Л., 2006. – С. 1-6.
4. Нагаєв В.М. Організація системи дистанційної підготовки кадрів в умовах кредитно-модульної технології навчання / Нагаєв В.М. – К.: Методологічні засади дистанційного навчання, 2005. – С. 33-38.
5. Педагогика: учеб. пособ. для педучилищ / С. П. Баранов, Р. Л. Болотина, Т. В. Воликова, В. А. Сластенин. – М.: Просвещение, 1987. – С. 150-155.
6. Пиаже Ж. Роль действия в формировании мышления / Ж. Пиаже // Вопросы психологии. – М., 1965. – № 6. – С. 43.
7. Пидкасистый П.И. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы / П.И. Пидкасистый, Л.М. Фридман, М.Г. Гарунов. – М.: Пед. общ-во России, 1999. – 354 с.
8. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання / Сікорський П.І. – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – 88 с.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.

